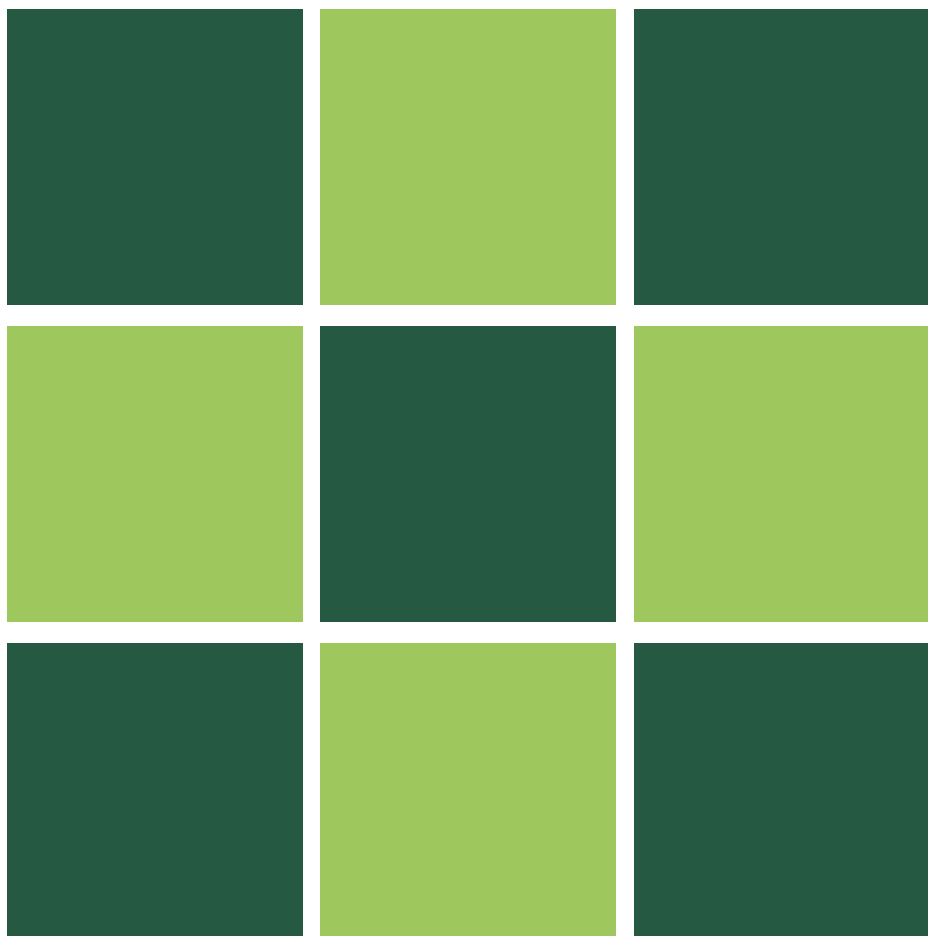

Suma't al consum responsable

Contractes reservats

Què són?

Els contractes reservats són procediments d'adjudicació en els quals només poden participar determinades categories d'empreses. La llei 9/2017, de contractes del sector públic, contempla dues modalitats de contractes reservats: per a empreses d'inserció i centres especials d'ocupació d'iniciativa social i per a organitzacions d'economia social

Quina normativa els regula?

Els contractes reservats per a empreses d'inserció i centres especials d'ocupació d'iniciativa social estan regulats a la disposició addicional quarta de la llei 9/2017, que estableix l'obligatorietat per a totes les institucions públiques de fixar percentatges mínims de reserva de contractes d'aquesta modalitat.

Les empreses d'inserció, regulades per la llei 44/2007, tenen una plantilla formada per un mínim del 50% de persones en situació o risc d'exclusió social amb contracte d'inserció.

Els centres especials d'ocupació, regulats pel real decret llei 1/2013, tenen una plantilla formada per un mínim del 70% de persones amb discapacitat igual o superior al 33%, i per a que siguin d'iniciativa social no han de tenir afany de lucre i han d'estar promoguts en més d'un 50% per una entitat sense ànim de lucre (disposició final 14ª llei 9/2017).

Quina finalitat tenen?

La seva finalitat és promoure l'accés a l'ocupació de les persones amb discapacitat i en situació o risc d'exclusió social, facilitant l'accés d'aquestes empreses a la contractació pública atenent a la seva contribució a l'ocupació de col·lectius desfavorits, així com a la seva dificultat per obtenir contractes en condicions normals de competència.

Com es tramiten?

Els contractes reservats es tramiten a través de la qualificació del contracte com a reservat per part de l'òrgan de contractació, i la seva tramitació és idèntica a la de qualsevol altra licitació d'acord amb el procediment que correspongui, amb les següents peculiaritats:

- L'anunci de licitació ha d'advertir que es tracta d'un contracte reservat i mencionar la seva regulació específica.
- El plec administratiu ha de contemplar com a requisit d'aptitud la inscripció en el registre oficial que correspongui.

No hi ha cap limitació per a la qualificació de contractes reservats en relació al tipus de contracte, l'objecte contractual o l'import.

Així mateix, es poden reservar determinats lots d'un contracte o establir com a condició d'execució la subcontractació d'una part d'un contracte a una empresa d'inserció o centre especial d'ocupació d'iniciativa social.

També es contempla la no exigència de garantia definitiva. És aconsellable planificar quins contractes poden ser més adequats per ser qualificats com a reservats realitzant consultes preliminars de mercat amb els operadors econòmics. Tot i que no és obligatori, pot ser aconsellable reservar contractes o lots de forma diferenciada a empreses d'inserció i a centres especials d'ocupació d'iniciativa social atenent a les seves peculiaritats, evitant per exemple que hagin de competir amb diferents condicions salarials derivades dels convenis legalment aplicables en cada cas.

Cas pràctic

Ajuntament de Manacor

Servei de neteja viària, recollida de residus sòlids urbans, voluminosos i tèxtils de tot el terme municipal de Manacor, gestió dels punts nets, així com el transport de residus als centres de transferència i/o tractament.

Lot 2 reservat a empreses d'inserció: recollida de voluminosos i residus tèxtils i preparació per a la reutilització.

Pots escanejar el codi QR per accedir a la pàgina web.

https://contrataciondelestado.es/wps/portal/lut/p/b0/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfijU1JTC3Iy87KtUJLEnNyUuNzMPmZsXkTgQr0w_Wj9KMMyU1zLcVQj84NzHf0cCzwMUjivvPNxMC709TRITy21t9Qtycx0BllkKtQ!!

Recollida de residus tèxtils i voluminosos

Què són?

Els residus tèxtils i els voluminosos (mobles i estris) són fraccions dels residus urbans. Històricament la seva recollida ha estat molt vinculada a entitats socials, les quals han finançant aquestes activitats de recuperació amb la comercialització de la roba i els mobles i estris recollits en el mercat de segona mà.

Però els baixos preus de venda dels articles de segona mà, així com l'increment dels costos de la seva recollida, transport i tractament professionalitzat, així com dels costos d'eliminació de la creixent fracció no aprofitable, fa que a dia d'avui aquest model sigui inviable.

En els darrers anys la normativa estatal i autonòmica ha declarat aquests residus com de recollida obligatòria per part dels ajuntaments.

Per això la recollida diferenciada de residus tèxtils i de voluminosos és un servei que han de licitar els ajuntaments amb uns pressuposts d'adjudicació que permetin cobrir els seus costos.

Quina normativa els regula?

La **Llei 8/2019**, de 19 de febrer, de residus i sòls contaminats de les Illes Balears estableix l'obligatorietat per als ens locals de la recollida diferenciada dels residus tèxtils, siguin o no reutilitzables. Aquesta obligació, que es fa extensiva a les deixalleries municipals, està en vigor des de maig de 2021.

Així mateix, a nivell estatal la **Llei 7/2022**, de 8 d'abril, de residus i sòls contaminats per a una economia circular, estableix en la disposició addicional dinovena l'**obligatorietat que almenys el 50% dels imports d'adjudicació** de recollida, transport i tractament de residus tèxtils i de mobles i estris **hauran de ser objecte de contractació reservada** a Empreses d'Inserció i Centres Especials d'Ocupació d'iniciativa social, de conformitat amb la disposició addicional quarta de la Llei 9/2017, de contractes del sector públic.

Com es tramiten?

La contractació dels serveis de recollida de residus tèxtils i de voluminosos pot respectar l'obligació de reservar almenys el 50% dels imports a Empreses d'Inserció o Centres Especials d'Ocupació d'Iniciativa Social de diverses maneres:

- Mitjançant contractes reservats específics d'aquests serveis d'acord amb la disposició addicional quarta de la Llei 9/2017.
- Com a lots reservats d'un contracte major no reservat, en el qual es contempli la recollida de tot tipus de residus urbans.
- Mitjançant un compromís de subcontractació d'aquests serveis a Empreses d'Inserció o Centres Especials d'ocupació d'Iniciativa Social per part de l'empresa adjudicatària del servei de recollida.

En qualsevol dels casos, és convenient que la contractació d'aquests serveis tingui en compte els següents criteris:

- Contemplar reserves diferenciades per a Empreses d'Inserció i per a Centres Especials d'Ocupació, evitant que hagin de competir amb diferents condicions derivades de la seva regulació específica.
- Exigir solvència tècnica i social com a requisit d'aptitud, tant en relació a la gestió dels residus com als itineraris d'inserció.
- Incloure en els pressuposts d'adjudicació els costos directes i indirectes adequats als preus de mercat i preveure revisions salarials en contractes plurianuals.
- Dissenyar els criteris d'adjudicació per afavorir una millor relació qualitat-preu, per exemple puntuant les ofertes que contemplin circuits locals de reutilització.

Cas pràctic

Ajuntament de Calvià

Servei de recollida, transport i gestió de roba, calçat i tèxtil usat en contenidors situats en la Via Municipal del Terme Municipal de Calvià, reservat a centres especials d'ocupació d'iniciativa social i/o empreses d'inserció segons el que s'estableix en la disposició addicional 4a de la Llei de Contractes del Sector Públic.

☐ ☐ Pots escanejar el codi QR per accedir a la pàgina web.

https://contrataciondelestado.es/wps/wcm/connect/e79b0779-efd6-4555-9927-1784d6f97f2f/DOC_FORM2022-128036.html?MOD=AJPERES&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE

Opcions tècniques i procedimentals

Què són?

Les opcions tècniques i procedimentals fan referència a les diferents possibilitats d'inclusió de criteris socials i ambientals en les fases de preparació, adjudicació i execució d'un procediment de contractació.

Sigui quin sigui el criteri social o ambiental que es vulgui incorporar, sempre haurà diferents opcions per fer-ho: com a condició d'admissió o requisit de solvència, com a especificació tècnica, com a criteri d'adjudicació, com a condició d'execució...

Identificar la millor manera de fer-ho no sempre és fàcil: per això és important la programació de la contractació, valorant la incorporació de criteris socials i ambientals mitjançant consultes preliminars de mercat a operadors econòmics; així com afavorir l'intercanvi d'experiències i bones pràctiques, la formació i el seguiment de l'impacte de la compra pública responsable.

Quina normativa les regula?

La llei 9/2017, de contractes del sector públic, regula les diferents fases d'un contracte públic:

- La reserva de contractes com a condició d'admissió està regulada a la **disposició addicional quarta** en el cas dels programes d'ocupació protegida (Empreses d'Inserció i els Centres Especials d'Ocupació d'Iniciativa Social) i a la **disposició addicional quaranta-vuitena** en el cas de les organitzacions d'economia social.
- El loteig de contractes per afavorir l'accés a les Pimes està recollit a l'**article 99**.
- Els criteris d'adjudicació que han d'afavorir la millor relació qualitat-preu a través de la inclusió de criteris socials i ambientals estan contemplats en l'**article 145**.
- Les condicions especials d'execució de caràcter social i ambiental estan recollides a l'**article 202**.
- Altres aspectes contemplats són la solvència tècnica social (art. 90), les ofertes temeràries (art. 149) o el compliment d'obligacions ambientals, socials o laborals (art. 201).

Com es tramiten?

En cada una de les fases del procediment de contractació podem tenir en compte les següents consideracions:

Preparació

- Definir i justificar l'objecte social o ambiental del contracte.
- Establir les especificacions tècniques per als requisits socials o ambientals.
- Incloure en el pressupost d'adjudicació els costos necessaris per al compliment dels requisits socials o ambientals i desglossar els costos laborals del personal implicat.
- Valorar la possibilitat de dividir el contracte en lots.

Adjudicació

- Incloure condicions d'admissió: contracte reservat, requisit de solvència tècnica social, prohibicions per a contractar en matèria social...
- Dissenyar criteris d'adjudicació amb una pluralitat de criteris econòmics i qualitatius, incloent aspectes socials i ambientals vinculats a l'objecte del contracte, per aconseguir una millor relació qualitat-preu.

Execució

- Establir condicions especials d'execució de caràcter social i ambiental.
- Valorar la possible obligació de subcontractar una part de l'execució del contracte a una empresa d'inserció.
- Preveure mecanismes de seguiment de l'execució del contracte i dels seus requisits, així com penalitzacions en cas d'incompliment.

Cas pràctic

Govern de les Illes Balears

[Guia per a la inclusió de clàusules de caràcter social en la contractació de l'administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i en el seu sector públic instrumental](#)

[Guia pràctica per a la inclusió de clàusules de caràcter ambiental en la contractació de l'administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears i en el seu sector públic autonòmic](#)

- ☐ ☐ Pots escanejar el codi QR per accedir a la pàgina web.

Productes de comerç just

Què són?

El Comerç Just és un moviment internacional que lluita per una major justícia global en allò econòmic, social, humà i mediambiental. Per això ha desenvolupat un model comercial que protegeix els drets humans i el medi ambient.

Les organitzacions que pertanyen al moviment de comerç just han de complir amb els seus principis, que es poden resumir en tres blocs:

- **Respecte als drets humans, laborals i socials:** salaris dignes, condicions laborals adequades i segures, lluita contra l'explotació infantil i igualtat de gènere.
- **Pràctiques justes:** relacions comercials estables, llibertat sindical i democràcia en la presa de decisions.
- **Protecció del medi ambient,** a través de tècniques de producció ecològiques i respectuoses amb l'entorn.

Els tipus de productes de comerç just inclouen alimentació, especialment productes tropicals, artesanía, tèxtil i roba, cosmètica i higiene personal i llibres i papereria.

La llei 9/2017, de contractes del sector públic, conté referències explícites al comerç just al preàmbul, quan parla de les etiquetes per acreditar el compliment de determinats requisits i als criteris de desempat entre diferents ofertes.

En especial s'ha de destacar que introdueix la possibilitat que tant els criteris d'adjudicació (art. 145) com les condicions especials d'execució (art. 202) incorporin aspectes socials del procés de producció i comercialització, especialment referits al compliment dels principis del comerç just.

A les Illes Balears, l'**acord del Consell de Govern de 3 de gener de 2022** pel qual s'estableixen directrius per a la inclusió de clàusules de caràcter social, laboral i mediambiental en la contractació de l'administració autonòmica, introdueix el comerç just en l'objecte, com a qüestió a incorporar als procediments de contractació a través de clàusules socials i laborals (art. primer).

Com es tramiten?

La compra i contractació de productes de comerç just es pot fer a través de diferents tràmits i finalitats diverses:

- **Petites compres** pagades per reembossament de factura o a través de contractes menors: regals de Nadal, obsequis institucionals, caramels per a cavalcades de Reis...
- **Introducció de productes de comerç just en màquines de vending** en edificis públics com a requisit en la licitació de concessions o autoritzacions administratives per a la instal·lació i explotació de màquines expenedores automàtiques. Es poden establir mínims realistes obligatoris com a condició especial d'execució i complementàriament puntuar com a criteri d'adjudicació aquelles ofertes que superin els mínims obligatoris.
- **Introducció de productes de comerç just en el sector HORECA** de l'administració pública com a requisit en la licitació de serveis de bars, restaurants o de menjadors col·lectius. Com en el cas anterior, es poden establir mínims com a condició especial d'execució i puntuar les ofertes que superin els mínims.

A través de les prescripcions tècniques es poden establir els requisits que han de tenir els productes de comerç just i utilitzar les etiquetes com a mitjà de prova, però si s'exigeix una etiqueta específica s'han d'acceptar altres amb requisits equivalents.

A més dels productes, les organitzacions de comerç just ofereixen serveis educatius i de sensibilització que també poden ser contractats per les administracions públiques: contacontes, tallers, serveis de ludoteca, xerrades, projeccions, exposicions, visites, degustacions...

Més informació: www.equitables.org

Quina normativa els regula?

Cas pràctic

Concessió administrativa màquines de vending

- ┌ Pots escanejar el codi QR per accedir
- └ a la pàgina web.

<https://contrataciondelestado.es/FileSystem/servlet/GetDocumentByIdServlet?DocumentIdParam=NZosxsN0BmG6kz6DNJC3R Ua1Lp1B1VMpCUETJZHxq5AsBzd8Pidd9P8EAQXnv3VID7LbbPEOIRtZi5shn JdH1o4AXCiurQtrh4ch8IiNi54=&cifrado=QUc1GjXXSiLkydRHJBmbpw== GetDocumentByIdServlet?DocumentIdParam=NZosxsN0BmG6kz6DNJC3R Ua1Lp1B1VMpCUETJZHxq5AsBzd8Pidd9P8EAQXnv3VID7LbbPEOIRtZi5shn JdH1o4AXCiurQtrh4ch8IiNi54%3D&cifrado=QUc1GjXXSiLkydRHJBmbpw%3D%3D>

Menjadors escolars saludables i sostenibles

Què són?

Els menjadors escolars saludables i sostenibles incorporen l'educació, la salut, la sostenibilitat i la justícia social per esdevenir espais transformadors de l'entorn:

- **Educació:** el menjador pot ser un espai educatiu més del centre perquè el que mengem i l'alimentació forma part de l'aprenentatge.
- **Salut:** proveir aliments frescos, ecològics, locals i de temporada i reduir el consum de proteïna animal i de productes ultraprocessats és una garantia de bona salut.
- **Sostenibilitat:** prioritzar productes d'agricultura ecològica promou un model de producció i consum respectuós amb la naturalesa i el nostre territori.
- **Justícia social:** promoure el benestar a cada baula de la cadena alimentària del menjador, sense deixar ningú enrere garantint l'accés universal.

Els diferents serveis de restauració col·lectiva que assumeixen les administracions públiques les situen com el primer consumidor d'aliments de l'Estat.

Quina normativa els regula?

A nivell estatal, la **llei 9/2017**, de contractes del sector públic, afavoreix la inclusió d'aspectes ambientals com a criteris d'adjudicació (**art. 145**) i com a condicions d'execució (**art. 202**); i el **Pla de Contractació Pública Ecològica** (Ordre PCI/86/2019) ofereix un marc per a l'aplicació de criteris ambientals en la compra pública alimentària.

A nivell autonòmic, l'**Acord de Consell de Govern de 3 de gener de 2022** estableix directrius per a la inclusió de clàusules de caràcter social, laboral i ambiental, incloent la fixació d'un percentatge mínim d'aliments ecològics de temporada de venda directa en els contractes de subministraments, però sense que aquesta obligació es faci extensiva als contractes de serveis amb els que habitualment es gestionen els menjadors escolars.

També la **llei 3/2019**, agrària de les Illes Balears, i el **Decret 39/2019**, sobre promoció de la dieta mediterrània en els centres educatius i sanitaris, contempnen algunes mesures de promoció de l'alimentació saludable.

Com es tramiten?

El model per a la gestió de menjadors escolars públics a les Illes Balears és el del contracte de serveis o el de conveni, delegant-se tot el procés a empreses especialitzades.

Els contractes de serveis són processos competitiu i oberts. Un adequada elaboració dels plecs de contractació pot afavorir la transició cap a sistemes alimentaris locals, ecològics i justos:

- **Mida dels lots:** si els lots són massa grans només els proveïdors més grans poden competir, limitant l'accés de petites empreses que poden tenir més facilitats per proveir-se a nivell local.
- **Flexibilització de les garanties de solvència econòmica** en favor de la participació de les petites empreses, per exemple mitjançant la sol·licitud d'una assegurança de responsabilitat civil com a única exigència.
- **Facilitar mecanismes de certificació ecològica ràpids i assequibles** per a les empreses de menjadors escolars.
- **Valoració de criteris qualitatius.** A les Illes Balears és habitual una certa valoració de criteris ambientals i socials: sostenibilitat ambiental i benestar animal, caràcter social, menús ecològics, relació amb la comunitat educativa, oli d'oliva, elaboració i programació de menús, projecte pedagògic... No obstant això, aquesta valoració és millorable per evitar ofertes amb una sostenibilitat aparent sense que ho sigui realment i per donar més valor als productes agroalimentaris produïts localment.
- **Establir com a condicions d'execució mesures per minimitzar els residus alimentaris i d'envasos d'aliments.**

Per a la millora dels processos de licitació de serveis de menjadors escolars és imprescindible potenciar la col·laboració entre diferents sectors de l'administració: Educació, Agricultura i Salut, i donar veu a la societat civil: ONGs, associacions de famílies d'alumnes...

Cas pràctic

Alimentant el futur, Xarxa d'entitats que treballen a favor d'uns menjadors escolars saludables i sostenibles a les Illes Balears: www.alimentantelfutur.org

Diagnòstic dels menjadors escolars de les Illes Balears. Recomanacions per a una compra pública més justa i sostenible.

- ▣ Pots escanejar el codi QR per accedir
- ▣ a la pàgina web.

<https://www.alimentantelfutur.org/wp-content/uploads/2024/05/diagnostic-menjadors-escolars-IB-2023.pdf>

